

Színes szárnyain mit visz a képzelet?

Vannak költők, kikben állandóan gyermeki gondolatok, ötletek, meglátások, csalafintaságok, rímek játszanak bújócskát, élnek, viháncolnak, s bár mindez szépen megfér felnőtt verseiket, prózai írásaikat ihlető gondolataikkal, ugyanakkor verseibe (versekbe) kívánczok. Ékes példája ennek Z. Németh István és a *Csillag voltál álmodban* című kötete, mely a kilencedik a szerző megjelent gyerekversei között.

A verseket három ciklusba rendezte a szerző. A *Tintapacák* nagy csokornyí, ötletes, játékos, ugyanakkor nemcsak a mai gyerekeket, hanem a felnőtteket is gondolkodásra készítető, számos téma köré tömörülő verseket tartalmaz, a *Merre jár a nyár?* és az *Ezt jól kifogtuk!* című, rövidebb ciklusok versikéi tematikailag egységesnek mondhatók. Ami viszont a kötet összes versére jellemző, az a képzelet szabad csapongása, amely szárnyat ad a verseknek, és továbbgondolásra serkent kis és nagy olvasót. Rácz Noémi meleg színekben pompázó, derűs rajzai sikeresen járulnak hozzá ugyanehhez – már a borítón díszelgő, mesebeli királyfi és a kézen járó, kedves udvari bolond láttán sem tudunk ellenállni, hogy kinyissuk a könyvet. A jópofa, találó rajzok, életre keltve szereplőket, hangulatot, körülményeket, együtt lélegeznek, nevetgélnek, teljesednek ki a képzelet szivárványos színskáláján a versekkel.

Aki ismeri Z. Németh gyerekverseit, és tudja, hogy a szerző mennyire kedveli (és sikeresen, spontánul alkotja) a szójátékokat, a bohókás, új szavakat, az már az elején, a *Tintapacák* cikluscímnél sem tintafoltokra gondol majd, hisz miért ne állna össze néhány tintacseppből egy tintaember, akivel még beszélgetni is lehet? A Jeti sem lesz többé félelmetes, sőt, könnyen meg is barátkozhatunk vele, ha kiderül, hogy éppen úgy szereti a pitét, mint sokan mások. A *Haszontalanságok* című versben mondja a gyerek, ki még nem rabja a kutyáknak, s a képzeletével játszik, hogy ha megissza a csodaitalt, csoda okos lesz, ámde: „...mindenki csak telót nyomkod / mit ér az ész: nincs kivel megosztanom.” Ehhez kapcsolódik egy még frappánsabb vers, a *Józsika*, mely Weöres *A tündér* című versének „átirata” olyan értelemben, hogy rímei, ritmusa, a sorok szótagszámái és a versszakok számai megegyeznek a Weöres-verssel, tartalmilag viszont a két gyerekvers abszolút ellentétben áll egymással. Míg a bájos meseversben Bóbita táncol, békák és sáskák muzsikálnak neki, várat varázsol királyi vendégei számára, addig Józsika „rátapad” a netre, s míg Bóbita „szárnyat ígéz a malacra”, Józsika „vágyva tekint

a celebre”, virtuális barátainak örül, lájkolgat, majd belefárad az egészbe, s elalszik, szegényes élményekkel telve, egyedül. Bóbitának ekkor már „két csiga őrzi az álmát”, és békésen „szunnyad az ág sűrűjében”. A gyermeki képzelet fejlesztésének hiánya, az élmények, az igazi öröm, a barátkozás megélésének sajnálatos kimaradása kiált itt Z. Németh verséből. A *Józsikával* ugyanakkor a *Macska lettem* című vers is szembeállítható, melyben a gyerek fantáziájában elmosódik a határ képzelet és valóság között, és ilyenkor nagyon egyszerű az „átváltás”.

Kacsaringós szavak, mulatságos és életteli szójátékok garmada teszi ezt a ciklust (de magát a kötetet is) szívderítővé és szerethetővé: „Tigrisbukfenc-bukferenc, / felbukfencezel, Ferenc!” (*Tesiórán*); a *Térképző* beszédes helységnevekről (Veszekény, Igyek, Várkony, Nekeresd, Fancsal, Szárazdi, Bukta) ad humoros magyarázatot, s mindezt a verset megelőző illusztráció is vidáman és hangulatosan támasztja alá. És vajon hogyan hívnák a kacagányt (hadd nézzenek utána a gyerekek, vajon mi is az?), ha szomorkodna? Z. Németh fantáziadús szótárából már ez is kipattant: „Pityergénynek neveznék / vagy netán brühügénynek”, de az sem kizárt, hogy „zokogánynak” (Öltözködős). A versek zöme pattogó ritmusú, vidám rímelésű: „Egyszer ültem vonaton, / zakatolt is monoton,” (*Vonat*); „Elveszett a zoknim párja, / szóljon rája, aki látja, / van, ki otthon hazavárja.” (*Hirdetések*). S míg a versekben életre kelnek a sakkfigurák, elvarázsolt ingben, láthatatlanul sétál egy gyerek a főtéren, a bolha átugrik kicsit a Holdra, Dönci, a kutya elalvás előtt egy mesét szövöget, néhány lírai, komolyabb gyerekvers is méltó helyet kap ebben a ciklusban. A kötet címadó *Csillag voltál álomban* címűből nem derül ki ugyan, kivel is van megoldatlan konfliktusa a gyerekeknek, ám azt rendezendő jön az álom, melyben a harmónia, a béke, a kibékülés, a szeretet utáni vágy dominál. Lélekhez szóló versike az *Átváltás* („felhő voltál, madár lettél, / énekeddel felkeltettél”), *A poeta bánata* címűnek pedig, bár enyhe derű kíséri végig frappáns rímekbe szedett sorait, ritmusa is kedves, jókedvre derítő, nagyszerű a vonalvezetése, fontos és fájdalmas „műhelytitkot” tár elénk: a költő bánatát, kétségbeesését, ha időnként nem megy az írás, vagy csak álmában (ami, ha felébred, könnyen elillan).

A nyárnak állít emléket a *Merre jár a nyár?* című ciklus *Nyáresti dalában* a szerző, színes költői képekkel festve tájképet, különleges megszemélyesítésekkel varázsolva nyári hangulatot, melyhez egy dinnyeszelet is elegendő: „Akár a vadlovak / szertefutnak / a dinnyemagok / vérpiros mezőkről”. A tanévnyitó versek után egy csokor időjárásról szóló vers következik, nem időrendi sorrendben ugyan, hisz keverednek itt havas versek hőség-versekkel, tavasziakkal, ősziakkal, esőkkel, ám mindez teljesen elfogadható, ha arra gondolunk, hogy vidékeinken sincsenek már valódi évszakok. Jó rímelésűek, ötletesek, dinamikusak ezek az időjárás-versek. Ízelítőül íme néhány egyedi, érdekes verssor: „Röptében kisül a szúnyog zsírja” (*Hővihar*), „rántott sajtta lett a hold” (*Hőségpróba*), „Hóember repeszt a motoros szánon” (*Téli történet*). S ami itt is külön kiemelhető, az a képzelet

szabad szárnyalása, a megmosolyogtató, meghökkentő, humoros képek: bizony van úgy, hogy a ház minden helyiségében másmilyen az időjárás, és kint még másmilyen, meséli a gyerek: „A folyosón szél fúj, / szobámban dörög, / konyhánk csupa villám” (*Időjárás*); vagy a kiváló, kedves hangulatú szonett, a *Macska az esőben*, melyben elhangzik, hogyan észleli, mit gondol vajon a szenzibilis, kedves háziállat az őszi esőről? „Hallom a levelek szívdobogását, / mancsom alatt fut száz pici ér” – mondja a bölcs kis cica, aki azt is tudja, hogy kell az eső („áldja a gazdim a nedves időt”), ám a végén bevallja, hogy az esős idő nem a macskák kedvence: „Csak én unom már az égi tintát.” A *Porolás* szójátékaival, könnyed, spontán rímekkel, a *Ködgyarmat* mesészerű képeivel, melyek a fantázia különös világába röpítik az olvasót, szintén e ciklus kiváló darabja.

Jó ritmusú, szójátékos, vidám versikék sorakoznak az *Ezt jól kifogtuk!* ciklusban, nemcsak a horgászok, de azok örömeire is, akik sohasem ültek le vízpartra horgászni. Huszonkét halfaj mutatkozik be itt, mégpedig ábécérendben. Azon kívül, hogy a versekből valóban megtudjuk a halfajok jellegzetességeinek lényegét, a halak monológjait olvasva jókat derülünk, ugyanakkor itt az alkalom, hogy kommunikáljunk és empátiát érezzünk a néma halak iránt, akik ennyit biztosan még nem beszéltek verseskönyvben (és a vízben, de a serpenyőben sem). Íme néhány frappáns hal-vallomás: „Kifognak és megmérnek: / gébek közt a leggébebb! / Megsütnek a vendégnek.” (*Folyami géb*); „serpenyőben sülök, / erről általában / későn értesülök.” (*Kősüllő*). Külön kiemelendő, hogy milyen jó barátságban él a hering a rímmel: „Hering, hering... / a rímmel a neved / egybering” (*Hering*). A *Márna* című versikét, amely miniatűr meséscekeként is megállná a helyét, a fantáziadús gyerekolvasó tovább folytathatja. Az *Ezt jól kifogtuk!* című ciklus vidáman csillanó, s mint a hal, játékosan illanó verseivel kedves és frappáns befejezése a kötetnek.

Z. Németh István *Csillag voltál álomban* című könyvének verseiből a szavalást kedvelő gyerekek is kedvükre válogathatnak szavalóversenyen vagy iskolai ünnepeken való fellépéshez, de akár csak a saját gyönyörűségeikre is.

(Z. Németh István: *Csillag voltál álomban*. Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2021)